

NAGY KOPPÁNY ZSOLT

Amelyben Ekler Ágostra emlékezünk

(REGÉNYRÉSZLET)

Aki emlékezik: Jackson Ockpoll (művésznév) (35): Ekler Ágost barátja, iskola-társa, giccsképfestő-kollégája. Szomorkás ember, savanyú hang. Művészi karrierje nincs, alkoholistá. Sokat panaszkodik, (szinte túl) nagy tisztelője Ágostnak.

Rágyújt, kihörpinti a poharát, majd még egyet kihörpint (majd még egyet),
és beszélni kezd *(Állókép: irigységét tiszteletteljes pislákolásba ojtó,
lassan elfogyó mintagyertyaszál)*

Minél több idő telik el barátom halála óta, annál inkább meggyőződésemmé válik, hogy az ő élete példa lehetne számomra. Modell, megfestethetetlen modell az, ahogyan élt! Olyan művész volt ő, amilyent keveset hord hátán a föld.

De hol is kezdjem? Elmesélhetném például, hogy neki csak a-terve volt. Van erről egy elméletem, figyeljen ide: nekem például van b-tervem. Bármilyen megálázó és szánalmas is lesz, ha majd minden egész eltörik, engem – szerintem – eltart az asszony. Utálni fog, utálni fogom, és egyelőre minden pénzét magára költi: de tudom, hogy nem lesz képes elválni, magamra hagyni, bárhogy fenyeget is, és valami apanázst mindig kiutal majd számomra. Ne feledje, volt idő, amikor szerettük egymást.

Ágostnak viszont nem volt b-terve. Előtte csak egy út állt, mégpedig az, hogy nagy festő legyen. És bár a halála körüli időszak nem éppen azt jelezte, hogy ez a vágya a beteljesülés malasztjától terhes, azért szépen, lassan haladt a nagyság felé. Festett három kiváló képet, amelyeket még a nagy Mánoliosz is megdicsért, és amelyeket Aurélia nagyapja egy vagyonért vásárolt meg, és mindannyian tudtuk, hogy viszi valamire. Akinek nincs b-terve, az az a-tervre kénytelen feltenni mindent: az életét. Vagy nagy festő leszek, vagy meghalok. Kész. Nincs harmadik út, nincs az, hogy rajztanárként, kocsmárosként vagy szélszasszistensként (esetleg annak kitartottjaként) éldelegélek valahogy – Ágost számára sem volt harmadik út... Ez lehetett a halála oka is: nem valósult meg elég hamar az a-terv, és – b- nem lévén – elunta a várakozást, és kilépett a teherautó elé. Hát így... neki nem volt, nekem van. És nem vagyok valami bátor. De ha minden kötélt szakad (és szakadni fog, mert ne feledje: ha van b-terv, akkor mindig, kivétel

nélkül mindig az valósul meg), én túlélek. Csak éppen azt kérdem én: melyik a jobb? Melyik ég szentebb tűzzel? Vajon melyikünk dőlhet hátra annyira, hogy azt mondja: ha ez nem jön be, majd csinálom azt? És ezáltal vajon melyikünkől vész ki az ambíció olyan mértékben, hogy már csak ocsmány sorozatképek gyártására lesz képes? Ne is mondja. Hát persze, hogy belőlem. Alig festek valamit a megrendeléseken kívül.

De ez csak egyik ok, amiért csodálom őt, még így, poszt humusz és post mortem is. A másik az, ahogyan a feleségével tudott bánni. Az én asszonyom, Rózsika, erőszakos, parancsolgató teremtés, nehéz vele meglenni. Igaz, bevalom, velem sem könnyű. Mégis már tizenöt éve vesződünk egymással, pontosan úgy, mint két héjmadár – ahogy azt a *Héjmadarak az avaron* című képemen igyekeztem megfesteni. Bár mindenki tudja, miféle viszonylat van köztem és a nejem között, én igyekszem fenntartani a látszatot: fontos, hogy társaságban jó asszonynak látsszék. Előre ledolgozom neki ezt (főleg mosogatók), kihízalgem, és mindent megteszek, hogy arra a két órára engedelmesnek mutatkozzék – de megéri. Mondok egy példát. Ha vendégségbe jön hozzánk valaki, a kitűnő ebéd után, amit a sarkon vásárolok, és úgy tálalunk, mintha Rózsika főzte volna, hanyagul hátradobom magam, és így szólok:

– Asszony, hozd a söröket és a hamutartót!

Nem mondom, hogy ugrik, de megcsinálja, én meg besöpöröm a barátok hüledező és elismerő tekintetének nagy vegyértékű halmazát. Azt persze nem tudják, hogy ezért cserében reggelente mennyi kávé hordok az ágyba neki, és azt sem értik, hogyan is van az, hogy nyámnyila férjként nem tisztel engem a köz, mikor lám...

Ágosték viszont szépen éltek – már persze, ha ők is nem csak mutatták kifelé a nagy egyetértést, és otthon Ágost előre le nem dolgozott minden villantós órát. Ari, ahogy a neve is mutatja, aranyos és megengedő fehérnép. (Úgy érzem, hogy vele sokkal boldogabban tudnék élni!) Hadd meséljek valamit, ami igazolja ezt: Ágost – ezt tudni kell róla! – odavolt a népzeneért. Aurélia azonban ki nem állhatta, sőt, valahányszor meghallotta a hegedű cincogását, sírógörcsöt kapott. Ennek ellenére egy este Ágost, a kisköfalattin hazafelé menet, megismerkedett egy székelyudvarhelyi néptáncos csoporttal, akik – elég morbid látvány lehetett – népviseletüket még utazás közben sem cserélték civil ruhára. Volt ott vagy tíz táncospár és három zenész. Ágost nyomban vérszemet kapott, és rövid, de kedélyes beszélgetés után meghívta az egész csapatot magukhoz.

Engem telefonon értesített, hogy nagy buli készül, és bizony én olyan vagyok, hogy ha valahol megszagolom az italt, oda elmegyek, ha a fene fenét eszik is. Egyszerre érkeztünk a tömbház elé, a legények vidámak voltak, a lányok piros-pozsgások, Aurélia pedig majdnem elájult, mikor ajtót nyitott. De, és meg kell mondani, tisztelem, becsülöm ezért, úrinóként viselkedett: még húst is rántott a társaságnak, sőt, többször – külön kérés nélkül – leszaladt italért. Aztán mikor

elkezdődött a mulatás, minden pofavágás nélkül, kulturáltan átment egyik barátjánéhoz aludni. Na ez igen, kérem! Képzelve el nálunk ugyanezt a jelenetet! Az asszony dührohámot kap, mikor felcsengetek, rajzszöveget szór ki a nagyszobába, és eldugja az ezüstkanalakat, majd az első hegedűnyikkanásnál olyaténképpen repülünk kifelé mindannyian, hogy csak úgy lebegnek a rokokó a szélben...

Bezzeg Aurélia még arra is hajlandó volt, hogy elmenjen otthonról, hadd mulasson kedvére a társaság. Mert lett ám olyan mulatás, hogy rossz volt nézni. Noha Ágost botlábú volt – mely dolog igen nagy akadálya a felhőtlen néptáncolásnak – ő kezdte a táncot, és megejtően torz mozdulatokkal próbálta eltanulni a legényest, amikor a csoport tagjai felálltak a nappali közepén, és járni kezdték. Én csendesen ittam a sarokban – mert megvallom őszintén, utálok a népzene, de még jobban utálok a nagyképű, medvehúson felnőtt, bunkó és önérzetes székeket –, és figyeltem. Ágost volt a legjópofább, mármint a szó nevetséges értelmében, de senki nem röhögött rajta, mert ő volt a vendéglátó; sőt, volt a táncosok között egy, a Zsoci bácsi, aki még tanítgatta is. Nem mondom, hogy túl nagy sikerrel, mert Ágost lábából a szögletes mozgást nem lehetett kiverni, de egy idő után ez már nem is számított, mert nagy összeborulás és barátság lett belőle (csak a teljesség kedvéért mondom el, hogy ez a Zsoci bácsi később kitelepedett ide, és sokáig Ágostéknál lakott, sőt, együtt írtak is valamiket – de ez annyira piszkos történet, hogy kérdezze róla inkább Gávavencsellői doktort, az járt utána a dolgoknak), és mindannyian fenségesen berúgtunk. Ott aludtunk a földön, egymás hegyén-hátán. Aurélia másnap hazajött, és igaz ugyan, hogy csóválta a fejét, de szépen rendet rakott és egész nap borogatta Ágost homlokát. Engem sajnos már akkor sem méltatott pillantásra, én viszont örömmel vegyes irigységgel néztem ezt az idilli házasságot.

De mindannak ellenére, amit elmondtam róla, leginkább a tehetségét irigyeltem és irigylem mind a mai napig. Neki biztosan sikerült volna naggyá és híressé lenni, ha nem hal meg ilyen korán: nekem viszont már aligha van esélyem erre. Sajnos egész életemben nálam tehetségesebb emberek mászkáltak körülöttem, és ez gyakran fáj: annyiszor, ahányszor eszembe jut.

A főiskolán például egyik tanárunknak az volt a szórakozása és a maga kitűzte küldetése, hogy egy születésétől fogva vak embernek elmagyarázza a világot. Ezért minden nap elment hozzá egy-két órára, és amikor megismerkedtem velük, már olyan magas szinten voltak és olyan közös szókincsük alakult ki, hogy éppen a szivárványt meg a számítógépet vették. Maga tudná, hogyan kezdjen hozzá, mondjuk a számítógéphez? Az alakjánál? A tapintásánál? De mihez hasonlíthat? Mi lenne az első, kiindulási pont, az első szó, az első hasonlat, amire aztán az egész magyarázatot építi? És mi szavatolná, hogy a vak ember tényleg azt érti a dolgok alatt, amit maga mondani akart? Szóval nem könnyű. Nem tudom ugyan, hogy a pasas milyen sikereket ért el a továbbiakban, az viszont biztos, hogy ennek az állandó pontos kifejezési kényszernek köszönhetően végül olyan lényegre-

törőn tudta megfogalmazni a mondanivalóját, hogy a hideg futkosott a hallgatóság hátán, valahányszor előadott, és mindenhol a csodájára jártak; természetesen dékán lett belőle. Festeni azonban nem tudott olyan jól, mint beszélni, és mikor erre rájött, egy délután, ahogy később mondta, beburkolta magát ifjúkora bádogslágereivel, és felvágta az ereit.

Túlélte, és most már tényleg nem tud festeni, mert ideget ért a penge, de így legalább megnyugodott és ment' lett egy fájdalmas kényszertől... na meg végre nyugodtan szónokolhat. Neki határozottan jót tett ez a kis öngyilkosság. Ó, ha én is ilyen bátor volnék, és ki mernék lépni e güröző húskerékből!

De nem, én inkább hazamegyek a feleségem mellé, és behúdom a farkamat... Rózsikának – csak hogy jobban el tudja képzelni, milyen nő – kedvenc magazinja a Cosmopolitan magazin; amit lazán csak Cosmónak becéz... Képzeld, múltkor benn vagyok Karcsi bácsi rendelőjében, mert van egy csont a bokámban, ami gyermekkoromban félrecsúszott, és ahogy vénülök, egyre jobban fáj, és mivel utolsó beteg voltam, az öregúr kikísért az ajtóig. A váróteremben, az asztalon hevert egy csomó gyűrött magazin, és minthogy az öreg nagy úriember és igaz hódolója a női nemnek, hirtelen más nem jutván eszébe, felmarkolt néhány életvezetési és a jobb szex érdekében megfogadandó tanácsot tartalmazó, kevésbé agyonolvasott lapot, és a markomba nyomta, hogy vigyem el az asszonynak. Szabadkoztam, de mondta, hogy ismeri a Rózsika ízlését, ráadásul épp leselejtezni készül őket, vigyem csak bátran. Próbáltam megmondani neki az igazat („Köszönöm, de inkább mégsem. Feleségem kedveli ugyan ezeket a lapokat, de engem ki ment meg, ha kinéz belőlük valamilyen szeretkezési praktikát, és este ki kell próbálnunk?”), ám ő azt hitte, hogy viccelek, jót neveltünk, én meg hazamentem a folyóiratokkal. Ne tudja meg, miket talált bennük az asszony...

Őn azt mondja, érdekes, én viszont azt, hogy jellemző, amiért nem kívánom már olyan hévvel a feleségemet, mint ifjabb koromban, vagy mint más nőket, jelesül Auréliát; pedig ritka szép asszony: bárcsak másnak is ilyen felesége lenne tizenöt év házasság és két gyerek után. A testalkatára gondolok, természetesen, nem a természetére. Ahogy telik ugyanis az idő, egyre jobban bebizonyosodik, hogy igaz, amit a bölcsek mondanak a házasságról: a frissen férjült férfi azt akarja, hogy a házasságban a nő ne változzon meg ahhoz képest, ami azelőtt volt – legyen ugyanolyan csinos, jókedvű és állandóan szopásra kész. A frissen felavatott feleség viszont azt szeretné, ha a férje az ő keze alatt megváltozna: ha felhagyna a dohányzással, az ivással és minden erőfitogtató, ifjúkori legénykedéssel, sőt, még a farka sem állna fel olyan gyakran, mint azelőtt; azt szeretné, ha a pasas hozzá és a házasság intézményéhez idomulna. Csakhogy az esetek döntő többségében ott fut zátonyra minden ilyen elképzelés és szépséges terv, hogy a férfi nem változik semmit (nem tud és nem is akar): ugyanolyan kéjvágyó, iszákos, vagy esetleg kicsit iszákosabb marad, mint volt, és ugyanannyit dohányzik, nézi a nőket az utcán, mint legénykorában tette. A nő viszont teljesen megválto-

zik: tyúkanyós lesz, többnyire kövér, utálatos és kiabálós, szemérmes és álszemérmes. Úgyhogy egyikük elvárásai sem teljesülnek. Hamarosan kezdődnek a veszekedések, és velük együtt a vég. Nálunk ez a prófécia olyan szépen beteljesedett, mintha a sorstól, amiért mi voltunk a százbilliomodik házaspár, azt kaptuk volna jutalomként, hogy illusztráljuk a tételt.

Ágosttal többször is beszélünk erről, de tényleg sosem értettem, hogy ő miért panaszodik: szerintem az enyémhez képest istenes családi élete volt. Az a nő a halvány szemüvegével olyan, mint egy földre szállt angyal. Nem úgy szép, mint Rózsika, hogy roppan a kemény teste, mint a frissen mosott ágynemű, nem; neki a lelke szép. Csúnya tréfája volt az isteneknek, hogy őt Ágostnak, Rózsikát viszont nekem osztották. Ágostnak jót tett volna egy olyan tűzrőlpattant, nagyszájú nőszemély, mint az én feleségem, én pedig minden este érezhettem volna, milyen remek dolog a nyugodt, könyv- és olvasólámpaillatú révbé bevezetni... Számítlan, szebbnél szebb gondolatom támadt egy kísérleti cserét illetően, de a gyermekek miatt nem lehetett, és azért ilyent az ember még a legjobb barátjától is nehéz szívvel kér. Ráadásul abban sem lehettem biztos, hogy Aurélia ugyanolyan kitörő örömmel vetné magát a keblemre, mint én az övére. Ejj, az istenit, erősen tetszik nekem ez a nő! Gyakran felkeresem, de sajnos csak általánosságokról és Ágostról hajlandó velem beszélgetni.

Eleget lesem, hogy hátha kicsit melegebb hangon szólal meg, vagy ad valami bátorító jelet, de nem, nem teszi. Félek, hogy soha nem engedi meg, hogy közelebb férközzek az átlátszó testéhez, vagy lefessek meztelenül – úgy tartja azt a fránya távolságot, mint aki örök életére apácáságot fogadott. Pedig amikor hozzámegyek, összeszedem magam: vidámságot mímelek, és arcomra kirakom a carpe diem-életérzést. Sokat segít ebben egy-két pohár pálinka, mert ettől kicsattanó egészségű pirosnak látszik a pofalemez, no meg egy olyan ember arcának, aki nem sokat teketóriázik, hanem leszakítja az útjába kerülő, fonnyadó özvegyet a partikularitásból, és minden más nőnek meg órának a virágát a generalitásból. Csak hát ehhez, mármint ahhoz, hogy az ember minden órának leszakassza a virágát, igen bonyolult tervezés, apparátus és rengeteg számolgatás szükséges. És ez önmagában bűzös kupac szarrá változtatja az egészséget.

De azért töretlen kedvvel kerülgetem, hátha lesz belőlünk egy csodaszép románc, vagy legalább egy közepes baszás. Persze, amikor levehetem az álarcot, mondjuk hazatérés után, újra aggodalmaskodni (és iszogatni) kezdek: egyszerűen nem tudok aggodalmaskodás nélkül meglenni. Mindig kell valami, ami miatt izguljak, és ha éppen nincs, akkor keresnem kell egyet, mert egész belsőm erre ösztönöz. Csak akkor vagyok nyugodt, ha van, amin idegeskedjek. Ez borzalmas és nem tudom, meddig tartható fenn. Persze, ha iszom egy pohárkával, nyomban enyhül a kín, látja, most is mindjárt egészen megvidámodok (*kérünk még egyet*).

Rendkívül ízletes ital ez a pálinka... legtöbb pohár italunkat az én drága barátommal kultikus kocsmánkban, az Arany Lóherében hajtottuk fel. Ó, páratlan volt ez a kis szentély, melynek igazi nevét (Aranyló Here) csak mi, beavatott, festők tudtuk. Viszont azért, hogy a gyanút eltereljük, és hogy jobb legyen a móka, a mit sem sejtő betérő vendégek olyan pohárban kapták a sörüket, amelyet egy stilizált lófasz díszített; mi viszont olyanban, amelynek oldalán egy arannyal bevont, stilizálhatatlan, négylevelű lóhere virított. A többi vendég értetlenkedve bámult, úgyhogy egy idő után Tata más kocsmába helyezte el őket, mi pedig elégedetten kuncogtunk – és nem sokkal később találkoztunk Ádámmal.

Volt okunk a kuncogásra (és sajnos akkor már a találkozásra is): például a férfimosdóban, a piszoár fölé tükröződő fémlapot erősített a tulaj... és ez a felület a pisilő férfiak hímtagját jóval nagyobbak mutatta, mint amilyen az a valóságban volt. Ittuk is a sört rendesen, hogy minél gyakrabban kimehessünk a vécére. No, de lassan befejezem, mert mire hazatér az asszony, meg kell festenem tizenkét képet, mert ha nem, ideges lesz. A viszontlátásra.

